

THE PARADYGM OF THE CLASS OF STUDENTS AS A PSYCHOSOCIAL REALITY

Teodor Pătrăuță

Prof., PhD, "Vasile Goldiș" West University of Arad

Abstract: About class students have written many, even many. Among those who analyzed it from many points of view we mention: Miron Ionescu (Cluj) and Vasile Popeangă (Arad), both of whom held high scientific papers that addressed the complex issue of classroom.

Knowledge of variables - the educational resources of the classroom, rather, a class of students is particularly advantageous for school management that can exploit them following a selection of relevant, establishing educational alternatives actionable, compensation values, substitutions procedural.

Classroom is not and should not be regarded only as a psychological entity, it is a social reality, reflecting psychosocial - miniature society issues. In terms of incorporation, the construction and classroom dynamics, are sets of rules that constitute implicit normative dimension closely monitored by the school manager. A paradigm is increasingly heard in analyzing inter-specific differences between the normative and professional culture, and culture, a gulf is widening from day to day.

Keywords: Classroom, psychology, educational resources, school management.

O succintă analiză a problematicii lumii contemporane, caracterizate prin universalitate, globalitate și viziune holistică în perceperea și soluționarea situațiilor conflictuale, conduce la creionarea unor răspunsuri specifice, adaptate în plan educațional.

În condițiile libertății de expresie, a democratizării vieții sociale, a liberei circulații, dispariției unor linii nete de demarcație interstatale, interetnice, interconfesionale, educației îi revin sarcini inedite și, totodată, dificile. În acest context larg, învățământul românesc actual se află în fața unor răspunsuri noi, răspunsuri rezultate și din nevoia unor redimensionări și chiar schimbări de paradigme psiho-pedagogice. Poziționarea elevului, ca element central, activ și subiect al propriei sale formări, impune amplificarea preocupărilor profesorului prin eficientizarea activității didactice, printr-o organizare riguroasă și stimulativă a experiențelor de învățare.

Totodată, cunoașterea variabilelor, cu impact semnificativ și crearea unui climat favorabil a muncii în clasa de elevi și îmbunătățirea relației profesor-elev, permit acestuia un management eficient al clasei de elevi și sporirea propriei satisfacții în muncă.

Cunoașterea variabilelor – resursele educaționale – prezintă un avantaj deosebit pentru managerul școlar, care poate să le exploateze în urma unei selecții pertinente, stabilind alternative acționale, compensații valorice, substituții procedurale.

Dimensiunea psihologică presupune o regândire a paradigmei clasei de elevi și reprezintă o dominantă structurală a managementului clasei de elevi, având ca elemente centrale cunoașterea, respectarea și exploatarea particularităților individuale ale elevilor. Resursele reglatorii în influența capacității de muncă a elevului sunt trebuințele, motivele de diferite intensități și forme, interesele, însușirile voinței, afectivitatea, care, vehiculată cu tact, pot produce schimbări adaptative majore în conduita școlară a copilului.

Dimensiunea socială este un alt domeniu al paradigmei puse în discuție. Studiile de psihologie socială au pus în evidență importanța uriașă a climatului afectiv din grupul

informal și structura formală a colectivului la activitățile desfășurate în școală și pentru modul de participare a elevilor, precum și eficiența interacțiunii dintre elevi pentru procesul de învățare. Profesorii contemporani favorizează cooperarea dintre elevi, pornind de la ideea, în multe cazuri, că grupul mediază relațiile profesor-elev.

Clasa nu este numai o entitate psihologică, ea este și o realitate socială, psihosocială, ce reflectă, în miniatură, problematica unei societăți. Din punct de vedere constitutiv, la baza construcției și dinamicii grupului/clasei, stau seturi de norme implicite ce alcătuiesc dimensiunea normativă de monitorizat de către managerul clasei. Un subiect de interes al analizei relațiilor inter-normative, este cel al divergențelor existente între cultura profesorală și cultura elevilor.

Consecutiv diagnozei unei situații specifice de criză, cadrul didactic poate să recurgă la aplicarea diferențiată a unor proceduri și strategii de intervenție (dimensiunea opțională): strategia de dominare, negocierea, fraternizarea, strategia bazată pe ritual și rutină, terapie ocupațională, strategia de susținere morală.

Dimensiunea operațională a managementului clasei de elevi, cu relevanță asupra normativității clasei, este reprezentată și de un alt subiect "fierbinte": conformarea la anumite norme socio-educative. Acțiunea de influență educațională desfășurată de cadrul didactic se soldează, de cele mai multe ori, cu fenomene de conformare, acceptată ca schimbare a comportamentului persoanei, în sensul aderării la seturi normative și standarde larg acceptate la nivel de grup și prezintă stadiile influenței sociale ca fiind compliantă, identificare, internalizare.

Profesorul A. Cazacu afirma: "*cucerirea viitorului presupune o demontare a schemelor generative ale inerției*". Schimbarea (dimensiunea inovatoare) ca trăsătură ineluctabilă a demersurilor cadrului didactic, presupune un set corectiv adus mereu acțiunii educaționale.

Inovația la acest nivel pornește de la:

1. Cunoașterea practicii educaționale dintr-un moment "t" al activității;
2. Cunoașterea tendințelor și tradițiilor activității educaționale vizate;
3. Cunoașterea orientărilor de așteptare a elevilor.

Situându-se în ipostaza de integrator al elementelor interrelate de structura dimensională și ulterior de valorificator al variabilelor pe coordonate corespunzătoare propriului stil educațional și specificului conținutului de prelucrat, profesorului îi revin sarcini complexe, cu atributul unei imense responsabilități, ce justifică preocuparea pentru perfecționarea continuă.

Reușita școlară este condiționată de acțiunea unor factori interni (capacității cognitive, interese, componente motivaționale, sentimentul succesului și al insuccesului, nivelului de aspirație) și externi (conținutul disciplinei, caracterul atractiv al predării, personalitatea profesorului, opiniile profesorului etc.). Feed-back-ul transmis de către elev profesorului reglează nivelul de satisfacție în munca acestuia.

Se creează un nucleu unitar de preocupări spre armonizarea relațiilor, ce va aduce rezultate superioare atât profesorului cât și elevului. În această diadă rolul profesorului este relevant, din perspectiva percepției sale ca organizator, coordonator.

Relațiile umane din clasa de elevi se referă la toate contactele psihosociale care se produc în cadrul grupului. La baza acestor legături se află interacțiunea, cea care pune față în față două sau mai multe persoane și, ca urmare a acesteia, fiecare individ suportă o deviere a conduitei, comparative cu situația neintervenirii influenței reciproce. Din perspectiva psihologică și socială, sfera acțiunilor umane din clasa de elevi cuprinde: atracția, interdependența, comunicarea, influența, controlul, puterea, autoritatea și prestigiul. Aceste fenomene manifestate, în învățământ, dobândesc particularități specifice pe fondul relațiilor profesor-elev, elev-elev, profesor-profesor, elev-profesor-conducerea școlii.

Fondul și forma interdependenței profesor-elev determină evoluția procesului educativ. Există unele încercări de tipologizare a relației profesor-elev.

Unii pedagogi (M. Marchand) au încercat să fixeze trei cupluri educative tipice: primul este generat de tipul profesor amorf, egoist, indiferent care ignoră viața intimă a elevului; apoi tipul de profesor egocentric, care dă naștere la tensiuni și conflicte între el și elevi; în sfârșit, cel de-al treilea tip de profesor care stabilește contacte cu elevul, legături de camaraderie, abnegație și renunțare, sub semnul schimbului afectiv și intelectual cu elevul. Această tipologie poate fi comentată prin prisma aptitudinilor profesorului de a deschide în fața elevului, ca o dominantă a personalității unui adevărat om de la catedră.

Vasile Pavelcu descrie o tipologie a relației profesor-elev redusă la trei tipuri: tipul autoritar (care supune voința elevilor, fără a ține cont de părerile și reacțiile acestora); tipul democratic (măsurile sunt luate de comun acord cu clasa); tipul liberal și indiferent (care lasă lucrurile să meargă de la sine, fără să intervină).

Aceste forme relative tipice de desfășurare a relației profesor-elev, îmbracă o gamă variată de manifestări concrete, deschizând largi posibilități de aplicare în activitatea didactică a unor inițiative pedagogice multiple care măresc la nesfârșit ”dosarul” experienței de comunicare profesor-elev.

În cercetarea și practica actuală, actul comunicării este văzut ca o unitate a informației cu dimensiunea relațională, purtătoare de semnificații, iar perspectiva telegrafică este înlocuită cu modelul interactiv. Analiza exclusivă a informațiilor codificate prin cuvânt și, deci, centrarea pe mesaje verbale, pierde tot mai mult teren în fața cercetării diverselor coduri utilizate (cuvânt, sunet, gest, imagine, culoare, cinetică, poziție etc.) și acceptării multicanalității comunicării, auditiv, tactil, vizual, olfactiv.

Din perspectiva acestei realități, devine tot mai evident faptul că în situația didactică, comportamentul interlocutorilor, în ansamblul său, are valoare comunicativă.

Una dintre cele mai frecvente diferențieri utilizate în analiza comunicării umane, are la bază natura semnelor utilizate în codarea informației și canalul predilect de transmitere a mesajului astfel rezultat. Consecința este o posibilitate de analiză pe trei planuri: comunicarea verbală (prin cuvânt), comunicarea paraverbală (elemente prozodice și vocale care însoțesc cuvântul și vorbirea în general) și comunicarea nonverbală (informația este codificată și transmisă printr-o diversitate de semne legate direct de postura, mimica, gesturile, mișcarea, înfățișarea partenerilor).

Înglobând o diversitate de posibilități, comunicarea nonverbală este obiectul unei susținute serii de cercetări menite să-i aprofundeze mecanismele și funcțiile. Din punct de vedere ontogenetic, comunicarea nonverbală prezintă o mare precocitate, bazată, în egală măsură, pe elemente înnăscute (diverse comportamente expresive primare ale afectelor și emoțiilor) dar și învățate inițial, imitativ.

Dimensiunea nonverbală a comportamentului este puternic implicată în construirea condițiilor interacțiunii, structurii interacțiunii ca și influențării conținutului acestuia.

Vorbim cu ajutorul organelor vocale, dar comunicăm cu întregul nostru corp și nu numai. Comunicative sunt și îmbrăcămintea, relațiile pe care le stabilim (democratice, autoritare, laissez-faire) spațiul pe care îl ocupăm și distanța la care ne plasăm de interlocutor.

Se apreciază că 55% comunicăm nonverbal, 35% paraverbal și doar 7% verbal. Conduita comunicativă a profesorului imbină aceste modalități de relaționare cu dominantă verbală, în timp ce pentru elev cea mai potrivită este încadrarea în dominantă nonverbală.

Depart de a fi un fenomen linear, omogen și mecanic, comunicarea în clasa de elevi se prezintă ca un proces dinamic în cursul căruia unele strategii se înlocuiesc cu altele, conducându-i pe interlocutori la deplasarea unuia spre celălalt. Orice comunicare realizează un circuit închis (cu feed-back) iar ca să se deschidă trebuie să fie bilaterală. Profesorul nu informează, ci comunică. Comunicarea didactică înglobează acele fluxuri informaționale,

verbale și nonverbale, profilând un univers de discurs pluridirecțional, multicanal și polisemantic.

Concluzii

Fără îndoială, ultimile evoluții ale învățământului românesc confirmă necesitatea introducerii în problematica educației din clasa de elevi, a noilor orizonturi ale lumii contemporane, a tendinței generale a educației actuale, în sensul modificării finalităților acesteia, evoluând de la cunoaștere la a ști ce ai de făcut, trecerea de la cunoaștere și reflecție la acțiune.

Clasa de elevi nu poate fi un grup compact, omogen și amorf, ci efectiv un grup psihosocial deschis, capabil să preia tot ce are societatea mai bun.

Bibliografie

1. Cazacu, A., **Calitatea umană a socialului**, Editura Politică, București, 1988
2. Cornescu, V., Bonciu, C., **Managementul resurselor umane**, Editura Trei, București, 1999
3. Cosmovici, A., Iacob, L., **Psihologie școlară**, Editura Polirom, Iași, 1999.
4. Cucoș, C., **Pedagogie**, Ediția a III-a, revizuită, Editura Polirom, Iași, 2014
5. Iucu, R., **Managementul și gestiunea clasei de elevi**, Editura Polirom, Iași, 2010.
6. Kulcsar, T., **Factorii psihologici ai reușitei școlare**, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1978.
7. Pavelcu, V., **Principii de docimologie**, Editura Didactică și Pedagogică., București, 1968.
8. Popeangă, V., **Clasa de elevi, subiect și obiect al actului educativ**, Editura Facla, Timișoara, 1973.
9. Ionescu, M., **Schimbări paradigmice în instrucție și educație**, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2006.